

Impressie studiereis NVAG 2013 naar Rwanda van 27 april tot 5 mei

Voor de 2-jaarlijkse studiereis van de NVAG naar een land met interessante ontwikkelingen in de gezondheidszorg stond dit keer Rwanda op het programma. Rwanda is een land wat meteen bepaalde associaties oproept vanwege de genocide en de daaropvolgende chaos met nog meer menselijke ellende van vluchtelingenstromen en cholera epidemieën, nu inmiddels 19 jaar geleden. Maar wat veel mensen niet weten, is de opmerkelijke wederopstanding van een bevolking en een wederopbouw van de maatschappij, met als bijzonder succesverhaal de gezondheidszorg.

Na de beëindiging van de burgeroorlog en de start van het huidige regime is langzamerhand de rust weer teruggekeerd en zijn grote ontwikkelingen opgestart.

Door connecties van de NVAG bestuursleden Peter Bob Peerenboom en René Héman, die als consultant bij meerdere projecten in Rwanda betrokken zijn geweest en daar veel met lokale Non Gouvernementele Organisaties hebben gewerkt, is ons een fantastisch programma geboden waarin we met allerlei aspecten van het zorgsysteem hebben kennisgemaakt. Door presentaties, discussies met zowel overheidsmensen en bestuurders als met NGO's, bezoeken aan zorginstellingen op alle niveaus, van universitair ziekenhuis tot community health center, hebben we een heel breed overzicht gekregen hoe het systeem werkt en wat er allemaal is bereikt in de afgelopen jaren.

De focus was Performance Based Financing, maar we hebben veel meer gezien en geleerd dan dat:

Wat vooral opviel is de trots, het enthousiasme en het eigenaarschap van de mensen die in en voor de gezondheidszorg werkten. Van de minister tot de community healthworker, van de wetenschapper tot de directeur van de zorgverzekering, iedereen straalde een trots en een zelfbewustzijn uit waar wij jaloers op kunnen zijn. Uiteraard is er nog genoeg winst te halen, met name op het gebied van gelijk niveau van zorg en voorzieningen in het hele land, verwijsmogelijkheden en capaciteit/kwaliteit in de 2e lijn, maar de verbeteringen in outcome zijn opmerkelijk:

- moeder sterfte gehalveerd tussen 2005 en 2009 (750 naar 383).
- kindersterfte van 86 naar 50 tussen 2005 en 2010
- contraceptie van 10 naar 45 %
- HIV is gedaald van 10-15% tot 2-3%.

- condoomgebruik bij jongeren is inmiddels goed geïntroduceerd.
- malaria is fors gedaald.
- Tbc is nog een cultureel probleem (taboe), maar wordt via dorpshoofden aangepakt.

Gezondheidszorg ontwikkelingen:

- Performance Based Financing: na een pilot in 2002 en 2006 inmiddels nationaal beleid: bovenop basissalaris (zekerheid) bonus als Performance Indicators gehaald worden (mensen die PI's structureel niet halen worden ontslagen).
- Community based health insurance: pilot in 2000 en sinds 2009 verplicht. 90% van de bevolking is inmiddels opgenomen in de verzekering.
- Centrale projecten voor data management en centrale analyse, die inmiddels over een groot deel van het land en de health centers zijn uitgerold.
- Gedecentraliseerde Human Resource Management en financieel management.
- Quality assurance mechanisme vanuit de centrale overheid.
- Community involvement via community health workers, etc.
- er is zelfs een voorzichtige start met particuliere aanvullende verzekeringen.

Dit zijn resultaten die absoluut niet gehaald worden in de omliggende landen en waar ook met argusogen en jaloersheid naar wordt gekeken. In Nederland is het zelfs moeilijk om bepaalde ontwikkelingen die hier relatief snel geïntroduceerd zijn, zoals nationale verzameling van prestatie indicatoren en daarop sturen en Performance Based Financing. Uiteraard hadden ze in Rwanda geen last van remmende voorsprong en kon alles vanaf een vrijwel "kale" situatie worden opgebouwd, maar ook hier was veel visie, durf en doorzettingsvermogen nodig. En een breed involvement van de bevolking. Dit laatste lijkt een bepaalde karakteristiek van de Rwandese bevolking. Men wil er ook echt iets van maken. Illustratief daarvoor is de minister van Volksgezondheid, een zeer daadkrachtige dame met stevige ideeën over de eigen regie van Rwanda en het niet afhankelijk willen zijn van buitenlandse donors (ook al zijn ze nu nog niet zo ver). Maar ook al onze gastheren en gastvrouwen maakten daarmee diepe indruk.

Rwanda is er nog lang niet, met name politiek gezien blijft het een kwetsbaar geheel met nog onvoldoende democratische ontwikkelingen, maar daarin probeert Nederland verder aan bij te dragen, hebben wij van de ambassadeur vernomen. Maar alle ingrediënten zijn aanwezig voor een blijvende ontwikkeling tot een volwaardig zelfstandig zorgsysteem.

Kortom: het was een fantastische reis met naast veel goede vakinhoudelijke elementen ook een mooie kennismaking met het land, geweldige mensen en mooie natuur. Een uitgebreidere beschouwing/artikel over het zorgsysteem en de karakteristieken gaat in de toekomst nog komen, maar hopelijk is dit verhaal voor iedereen die niet mee was al een inspiratie om aan de volgende studiereis deel te nemen.

En nogmaals hartelijk dank voor Peter Bob Peerenboom voor de fantastische organisatie en begeleiding!

Astrid Coppens